

Az Alkotmánybíróság döntésének tájékoztató jelleggel közzétett, nem hivatalos szövege. A hivatalos közzétételre a Magyar Közlönyben, illetve az Alkotmánybíróság Határozatai című hivatalos lapban kerül sor.

IV/1568/2023.

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

végzést:

Az Alkotmánybíróság a Győri Ítéltábla Bf.II.129/2022/8. számú ítélete alaptörvényellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

Indokolás

- [1] 1. A jogi képviselővel (dr. Botka Gábor valamint dr. Varró Ferenc) eljáró indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése alapján nyújtott be alkotmányjogi panaszt.
- [2] Az indítványozó által kifogásolt határozat a következő.
- [3] A Győri Ítéltábla, mint másodfokú bíróság 2023. március 30-án kihirdetett Bf.II.129/2022/8. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és az indítványozóval szemben szexuális erőszak büntette miatt kiszabott szabadságvesztés tartamát 12 évre, a közügyektől eltiltás mellékbüntetés tartamát 9 évre súlyosította.
- [4] 1.1. Az indítványozó által kifogásolt ügy lényege a következő.
- [5] A Székesfehérvári Törvényszék a 2022. október 7-én kihirdetett 16.B.12/2021/100. számú ítéletével az indítványozót bűnösnek mondta ki szexuális erőszak büntetésében [Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 197. § (1) bekezdés a) pont, (2) bekezdés, (3) bekezdés b) pont, (4) bekezdés a) pont aa) és ab) alpont, (4a) bekezdés]. Ezért őt 7 évi fegyház fokozatú szabadságvesztésre, végleges hatályú foglalkozástól eltiltásra és a közügyektől 8 évi eltiltásra ítélte azzal, hogy a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontja a büntetés kétharmad részének kitöltését követő napja. A Törvényszék az indítványozót végleges hatállyal eltiltotta bármely olyan foglalkozás gyakorlásától vagy egyéb tevékenységtől, amelynek keretében tizennyolcadik életévét be nem töltött személy nevelését, felügyeletét, gondozását, gyógykezelését végzi, illetve ilyen személlyel egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyban áll. Rendelkezett továbbá az előzetes fogvatartás idejének

szabadságvesztés büntetésbe beszámításáról, a lefoglalt dolgokról és a bűnügyi költségről.

- [6] A Törvényszék - az elsőfokú eljárásban - a tizenkettedik életévét be nem töltött sértett ismételt tanúkénti kihallgatását nem rendelte el. A sértettet a nyomozás során két alkalommal hallgatták ki, amelyre kép- és hangfelvétel készítése mellett került sor [vö. elsőfokú ítélet 8-10. oldal]. A Törvényszék szerint – a bizonyítékok együttes értékelése alapján – a sértett részéről nem várható további érdemi nyilatkozat az események vonatkozásában, ezért (több alkalommal) elutasította a gyermek kihallgatására vonatkozó bizonyítási indítványt, s utalt a traumatizált sértett kiszolgáltatott helyzetére és az újabb kihallgatással együtt járó további traumatizációra [vö. elsőfokú ítélet 23. oldal, 3. bek.; 24. oldal, 3. bek.; 35. oldal 2. bek.].
- [7] A Törvényszék - a védelem által előterjesztett bizonyítási indítványok körében - helyt adott az igazságügyi orvosszakértő kirendelése és vélemény beszerzése iránti indítványnak. A szakértők az ügyirat áttanulmányozását követően arra az álláspontra helyezkedtek, hogy a kérdések megválaszolásához elengedhetetlen a sértett nőgyógyászati vizsgálata, mivel a rendelkezésre álló két vizsgálati ambuláns lap egymásnak ellentmondó leleteket tartalmaz. A Törvényszék ezért az igazságügyi szakértőket a tárgyalásra megidézte.
- [8] A Törvényszék az ellátási lapok, orvosi iratok, az igazságügyi orvosszakértők által a bíróság előtt előadottak alapján – a sértett ismételt orvosi vizsgálatát mellőzve – arra vont következtetést, hogy az első elvégzett nőgyógyászati vizsgálat megállapításai tényyszerűek, amelyet elfogadott az igazságügyi orvosszakértői vélemény alapján (vö. elsőfokú ítélet 36-38. oldal).
- [9] Az elsőfokú ítélet ellen az ügyészség a büntetés súlyosítása, hosszabb tartamú szabadságvesztés és közügyektől eltiltás kiszabása, az indítványozó és védője elsődlegesen felmentés, másodlagosan hatályon kívül helyezés, harmadlagosan pedig enyhítés érdekében jelentett be fellebbezést.
- [10] Az indítványozó a fellebbezés során sérelmezte, hogy a sértett első és második vallomásának nyilvánvalóan ellentétes tartalma ellenére a fennálló ellentmondásokat sem a nyomozóhatóság, sem pedig az elsőfokon eljáró bíróság nem kísérelte meg feloldani. A vádirati tényállás teljes egészében a sértetti vallomásra épült, a rendelkezésre álló bizonyítékok túlnyomórészt a sértett elmondásán alapultak, ezért különös gondot kellett volna fordítani a sértett vallomásának ellenőrzésére és a feltárható ellentmondások tisztázására. A védelem a kiskorú sértett kihallgatására irányuló indítványt a továbbiakban is fenntartotta.
- [11] A fellebbezés szerint az elsőfokú bíróság megsértette a bizonyítás törvényességére vonatkozó rendelkezéseket azáltal, hogy ugyan helyt adott az igazságügyi orvosszakértői vélemény beszerzésére vonatkozó indítványnak, végsősoron azonban megakadályozta, hogy a szakértők a szakértői véleményüket elkészíthessék. Az

elsőfokú bíróság ugyanis nem mellőzhette volna az adott körülmények között a szakértői bizonyítást, annak okszerű indokot kellett volna adnia, ennek elmaradása a bizonyítás törvényességére vonatkozó rendelkezések megsértését jelenti.

- [12] A kétirányú fellebbezések alapján eljáró Győri Ítéltábla mint másodfokú bíróság a 2023. március 30-án kihirdetett Bf.II.129/2022/8. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét – a vádlott terhére rótt bűncselekmény minősítése jogszabályi megjelölésének pontosításával – megváltoztatta és az indítványozóval szemben kiszabott szabadságvesztés tartamát 12 évre, a közügyektől eltiltás mellékbüntetés tartamát 9 évre súlyosította. Egyebekben a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet érdemben helybenhagyta.
- [13] Az Ítéltábla szerint mindenben okszerű és indokolt az az elsőbírői döntés, amellyel a Törvényszék a gyermekkorú sértett ismételt kihallgatására vonatkozó bizonyítási indítványt elutasította. A másodfokú bíróság sem adott helyt az újfent előterjesztett védelmi indítványoknak a sértett helyzetére figyelemmel {vö. másodfokú ítélet, Indokolás [25]}.
- [14] Az Ítéltábla továbbá egyetértett a rendelkezésre álló ambuláns kezelőlapok tartalmára, az általuk szolgáltatott bizonyítékokra, illetőleg az igazságügyi orvosszakértők tárgyaláson tett nyilatkozatainak értékelésére vonatkozó elsőbírői állásponttal {vö. másodfokú ítélet, Indokolás [25]}.
- [15] 1.2. Az indítványozó ezt követően alkotmányjogi panaszt nyújtott be a Székesfehérvári Törvényszék 16.B.12/2021/100. számú ítélete és a Győri Ítéltábla Bf.II.129/2022/8. számú ítélete ellen. Indítványában az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdése sérelmére hivatkozva kérte a bírósági döntések megsemmisítését.
- [16] Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelme kapcsán arra hivatkozott, hogy a bírósági eljárásban indokolatlanul el volt zárva a bizonyításnak attól a lehetőségétől, hogy a sértettet a bíróság tanúként kihallgassa, melynek során a sértetthez akár közvetlenül, akár közvetve kérdéseket intézhet. Az indítványozó szerint az ügy jellegéből adódóan a vádirati, majd az ítéleti tényállás teljes egészében a sértetti vallomásra épült, illetve az ügyben rendelkezésre álló bizonyítékok túlnyomó részt a sértett elmondásán alapulnak, így különös gondot kellett volna fordítani a sértett vallomásának ellenőrzésére, a vallomása megváltoztatásának okaira.
- [17] Az indítványozó egyet tud érteni azzal, hogy különösen a gyerekkorú sértettet védeni kell a büntetőeljárás során, azonban álláspontja szerint ez nem járhat együtt a vádlott alapvető jogainak jelentős és indokolatlan korlátozásával. Indokai szerint a bíróságok a mérlegelés körében hibát vétettek, mert az arányosság szem előtt tartásával lehetőség lett volna olyan módon is kihallgatni a sértettet, hogy nem érintkezik közvetlenül a vádlottal, védőkkel. Az indítványozó szerint a fegyverek egyenlősége a tisztességes eljáráshoz való jog egyik meghatározó eleme, ezzel összefüggésben hivatkozott az Alkotmánybíróság 22/2014. (VII. 15.) AB határozatára.

- [18] Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdéseinek sérelme kapcsán hivatkozott továbbá a bizonyíték beszerzésére tett indítványára. Indokai szerint védelemhez való joga kiüresedik, ha az indokolt, adekvát és az eljárásjogi törvényeknek megfelelően előterjesztett indítványt a bíróság elutasítja. A sértetten kívül pedig egyetlen objektív bizonyíték állt volna rendelkezésre, amely a vádlott ártatlanságát igazolhatta volna. Az indítványnak az elsőfokú bíróság helyt adott és kirendelte az ügyben az orvosi szakkérdés megválaszolására vonatkozóan az orvos szakértőt. Az orvos szakértő tájékoztatásában jelezte, hogy szükséges a sértett testi vizsgálata. Az elsőfokú bíróság ezt követően szóbeli nyilatkozattételre hívta fel a szakértőket, a sértett vizsgálatára pedig nem került sor. Az indítványozó szerint az elsőfokú bíróság által szakkérdésnek minősített kérdés vonatkozásában a kirendelő bíróság zárta el a szakértőket attól, hogy feladatukat teljesíteni tudják, elzárva a védelmet attól, hogy a szakkérdésre választ kapjon.
- [19] Az indítvány utal továbbá az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának 10. cikkére, az Emberi Jogok Európai Egyezményének 6. cikk (1) bekezdésére, a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 14. cikk (1) bekezdésére, valamint az Alapjogi Charta 47. cikk (2) bekezdésére.
- [20] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján tanácsban jár el az ügyben. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadásáról dönt, melynek során az eljáró tanács vizsgálja, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz befogadhatóságára vonatkozó törvényi – formai és tartalmi – feltételeknek, különösen a 27. § szerinti érintettség, a jogorvoslat kimerítése, valamint a 29–31. § szerinti követelményeknek.
- [21] 2.1. Az indítványozó a Győri Ítélőtábla ítéletét 2023. május 5-én vette át, az indítványozó az alkotmányjogi panaszt 2023. június 29-én – az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti határidőn belül – nyújtotta be.
- [22] Az indítványozó számára további jogorvoslati lehetőség nem áll rendelkezésre, érintettsége – a büntetőeljárás vádlottjaként – fennáll a Győri Ítélőtábla ítéletével összefüggésben, a jogi képviselők meghatalmazását csatolta.
- [23] 2.2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében támasztott – a határozott kérelemre vonatkozó – törvényi feltételek vizsgálata során a következőket állapította meg.
- [24] Az indítvány az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást tartalmaz, megjelöli az Alaptörvény megsértett rendelkezését, illetve a sérelmezett bírói döntéseket, indokolja azok Alaptörvénybe ütközését és kifejezetten kéri a megsemmisítésüket.

- [25] 3. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.
- [26] Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdéseinek sérelmére hivatkozott azzal összefüggésben, hogy ügyében a bíróságok elutasították a sértett ismételt kihallgatására vonatkozó védői indítványokat, továbbá nem történt meg a kirendelt orvosszakértők által a sértett ismételt orvosi vizsgálata.
- [27] 3.1. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 29. §-a szerinti befogadhatósági feltétellel összefüggésben elsőként jelen ügyben is arra mutat rá, hogy a bírói döntésekkel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz nem hagyományos értelemben vett jogorvoslat. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz intézményén keresztül az Alaptörvényt és az abban elismert jogokat oltalmazhatja, de nem vizsgálhatja a bírói döntések indokolásában megjelölt bizonyítékok és érvek megalapozottságát, ahogyan azt sem, hogy a jogalkalmazó helyesen értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket {vö. 3471/2021. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [21]; 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]; 3462/2020. (XII. 14.) AB végzés, Indokolás [18]}.
- [28] Az indítványban foglaltak kapcsán előrebocsátja az Alkotmánybíróság, hogy a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) rendelkezései alapján és értelmében a sértett – egyébként külön döntés nélkül, törvény erejénél fogva – különleges bánásmódot igénylő személynek volt tekintendő. Ehhez képest az eljáró hatóság (nyomozó hatóság, ügyészség, bíróság) köteles a különleges bánásmódot igénylő személy jogai gyakorlásának, kötelezettségei teljesítésének elősegítését és kíméletét az eljárás érdekeire figyelemmel biztosítani. Az indítványozó a Be. különleges bánásmódot igénylő személyekre vonatkozó rendelkezései kapcsán – az Abtv. 26. § (1) bekezdés szerinti – alkotmányjogi panaszt nem terjesztett elő.
- [29] A törvényhozó három körülményt nevesített, melyek az eljárásban résztvevő személy esetében külön döntés – tehát mérlegelés – nélkül (eleve) különleges bánásmódot alapoznak meg.
- [30] Ezek közül a sértett esetében két körülmény is fennáll. Egyik, miszerint az eljárás során a tizennyolcadik életévét nem töltötte be, a másik, hogy nemi élet szabadsága és nemi erkölcs elleni bűncselekmény sértettje [Be. 82. § a) és c) pont].
- [31] A sértett kihallgatására – az iratokból kitűnően – a nyomozási szakasz során a tizennegyedik életévének betöltését megelőzően két alkalommal került sor, a sértett tizennegyedik életévét a tárgyalási szakasz ideje alatt sem töltötte be.
- [32] A sértett tekintetében a Be. az eljáró hatóságoktól – többek között – a következő intézkedéseket várja el.
- [33] A tizennegyedik életévét be nem töltött személy részvételét igénylő eljárási cselekmény esetén az eljárási cselekmény elvégzésére csak akkor kerülhet sor, ha az attól várható bizonyíték mással nem pótolható. Az eljáró hatóság (nyomozó hatóság,

ügyesség, bíróság) az eljárási cselekményről köteles kép- és hangfelvételt készíteni [Be. 88. § (1) bekezdés a) és d) pont].

- [34] Továbbá a nemi élet szabadsága és nemi erkölcs elleni bűncselekmény sértettje, ha az eljárás során nem töltötte be a tizennyolcadik életévét, a bíróság hivatalból vagy indítványra mellőzheti a tanúként történő kihallgatását. Ennek feltétele, hogy a sértett kihallgatására a nyomozás során kép- és hangfelvétel készítésével már sor került. Ebben az esetben a sértett nyomozás során tett tanúvallomása bizonyítási eszközként felhasználható [Be. 89. § (5) bekezdés].
- [35] A törvényi szabályozás és az ítélkezési gyakorlat szerinti értelmezés lényege, alapvető szempontja és indoka a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy (sértett) életkori helyzetéből fakadó érdekének szem előtt tartása, az elkövetett cselekménnyel őt ért sérelemre, annak következményeire tekintettel és figyelemmel.
- [36] Az ilyen személy vallomásának ismerete, s ahhoz hozzáférés lehetősége a tárgyalás bizonyítási eljárási anyagának ismertetésével, a tárgyalás anyagává tételével biztosított (amint az jelen ügyben is megtörtént).
- [37] Ehhez képest az alkotmányjogi panaszban felvetett kérdések – értelemszerűen – a bizonyítási eljárásban felmerült bizonyítékok mikénti értékelésének tárgya, illetve kérdése, ami nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe.
- [38] Az indítványozó ügyében az első- és a másodfokú bíróság is vizsgálta a sértett tanúkénti kihallgatására vonatkozó bizonyítási indítványokat, s részletes indokát adta, hogy arra – a többi bizonyíték ismeretében – miért nincs szükség (vö. elsőfokú ítélet 23. oldal, 3. bek.; 24. oldal, 3. bek.; 35. oldal 2. bek.; másodfokú ítélet, Indokolás [25]).
- [39] 3.2. Mindemellett (az indítványban foglaltak kapcsán) megjegyzi az Alkotmánybíróság, hogy részint a törvény nem a perbíró személyével való közvetlen találkozástól zárja el a tizennegyedik életévét be nem töltött sértettet, hanem a perbíró által tartott tárgyalás közvetlenségétől, illetően az azon résztvevő más személyekkel való közvetlen találkozástól. Részint továbbá a bizonyítás főszabálya, a Be. 167. § (3) és (4) bekezdése alapján a bizonyítékoknak nincs törvényben előre meghatározott bizonyító ereje; a bíróság a bizonyítékokat egyenként és összességükben szabadon értékeli, és a bizonyítás eredményét az így kialakult meggyőződése szerint állapítja meg.
- [40] Ezáltal biztosított a bizonyítékok hiteltérdemlőségének – akár közvetett, akár közvetlen bizonyítás útján való – meggyőződés szerinti, szabad értékelése, és védett a mikénti mérlegelése, ami a bizonyíték bizonyító ereje felülmérlegelésének főszabály szerinti tilalmát, a közvetlen bizonyítékvizsgálat, bizonyítékkal szembesülés tiszteletben tartását jelenti (vö. 3018/2023. (I. 13.) AB végzés, Indokolás [35]-[36]).
- [41] Kétségtelen az is, hogy az indítványozó az alkotmányjogi panaszában az eljáró bíróság bizonyítékértékelő tevékenységét támadta, s megismételte az ítélet elleni fellebbezése szerinti kifogásait.

- [42] Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy nem vizsgálhatja a bírói döntések indokolásában megjelölt bizonyítékok és érvek megalapozottságát, ahogyan azt sem, hogy a jogalkalmazó helyesen értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket {vö. 3224/2022. (V. 11.) AB végzés, Indokolás [20]; 3471/2021. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [21]; 3462/2020. (XII. 14.) AB végzés, Indokolás [18]; 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}.
- [43] 3.3. Megjegyzi továbbá az Alkotmánybíróság hogy - az igazságügyi orvosszakértők nyilatkozata alapján - mind az elsőfokú, mind a másodfokú bíróság megállapította, hogy az időben később elvégzett, kizárólag hasi ultrahanggal történő vizsgálat nem alkalmas a kérdéses sérülés vagy annak hiányának megállapítására, ezáltal az első orvosi vizsgálat eredményének kétségbevonására {vö. elsőfokú ítélet 37-38. oldal; másodfokú ítélet, Indokolás [25]}.
- [44] Az indítványozónak az a kifogása, miszerint a tisztességes eljáráshoz való jogot és a védelemhez való jogot sérti, hogy az elsőfokú bíróság a kirendelt igazságügyi orvosszakértők tájékoztatása nyomán végül az igazságügyi szakértők tárgyalásra megidézése mellett döntött, a sértett ismételt orvosi vizsgálatára pedig nem került sor - nem vet fel olyan bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem, amely alapján az alkotmányjogi panasz a befogadhatósági feltételeknek megfelelne.
- [45] Az eljárás tisztességessége követelményrendszerén belül nem értékelhető alkotmányos kérdésként önmagában az, hogy az indítványozó az egyébként megindokolt bírósági döntéseket tévesnek, magára nézve sérelmesnek tartja {vö. 3529/2021. (XII. 13.) AB végzés, Indokolás [24]; 3427/2020. (XI. 26.) AB végzés, Indokolás [14]}.
- [46] Következésképpen az indítványozó alkotmányjogi panasza az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (3) bekezdésének sérelme címén valójában és kizárólag az indítványozó számára kedvezőtlen bírói döntések tartalmi, törvényességi szempontú kritikája, s az a bírói mérlegelés támadását célozza.
- [47] 3.4. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány egyik elemében sem állított bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem vetett fel, következésképpen nem teljesítette az Abtv. 29. §-ában meghatározott befogadhatósági feltételt.
- [48] 4. Ekként az Alkotmánybíróság – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az 56. § (1) és (2) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdése alapján eljárva – az Abtv. 29. §-ára, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontjára tekintettel visszautasította.

Budapest, 2024. június 4.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Haszonicsné Dr. Ádám Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró